

‘Tegen vechtscheidende ouders moet vaker gezegd worden: kappen nou, je zit je kind kapot te maken’

KINDERRECHTERS Ze krijgen al jaren de meest schrijnende vechtscheidingen voor hun neus en moeten aanzien hoe kinderen daaronder lijden.

Kinderrechters Peter Björn Martens en Marjolein Rietbergen willen ouders een spiegel voorhouden en leggen uit waarom. „De vader en moeder huilden toen ze hoorden wat hun dochter had gezegd.”

Carla van der Wal 07-06-23, 11:30 Laatste update: 12:12

Hoe hoger opgeleid de ouders, hoe venijniger het gevecht als ze uit elkaar gaan. Zo lijkt het regelmatig in de zittingszalen van de Amsterdamse kinderrechters Peter Björn Martens en Marjolein Rietbergen. Het is aan hen om te beslissen hoe kinderen te beschermen, als ouders niet meer voor hun kinderen kunnen zorgen, of als die kinderen knel komen te zitten omdat de liefde tussen hun ouders is omgeslagen in intense haat.

Wat zouden ze graag willen dat dat minder vaak zou hoeven. Want dat zou ook betekenen dat Rietbergen minder vaak het verdriet in de ogen van kinderen ziet. Ze minder vaak de spanning voor een zitting hoeft te breken, door een kind even haar toga aan te laten doen. En dat ze zo'n kind daarna minder vaak naast zich neer hoeft te zetten in de zittingszaal, om iedereen eraan te herinneren: hier draait het om hun.

Wordt dat vergeten?

„Ja, met regelmaat”, zegt Rietbergen direct. „Door ouders, maar ook jeugdbeschermers. Soms horen ze helemaal niet meer wat een kind zegt en draait alles om de grote mensen. Laatst nog, had ik een kindgesprek, voorafgaand aan een zitting. Dat meisje, zo'n leuk kind, zei: ‘Het enige wat ik wil, is dat papa en mama niet zo schreeuwen. Want ik ben nu elke keer

bang, ook als ik op straat loop of op school, en daar geschreeuw hoor'. We hebben dat op papier gezet om voor te lezen, zodat papa, mama en haar jeugdbeschermer dat zouden horen tijdens de zitting. Die vader en moeder hielden toen ze - nu wel - hoorden wat hun dochter had gezegd. Ik zei: uw dochter is de verstandigste he. Had dit nou niet geregeld kunnen worden?"

Elke dag een nieuwsbrief ontvangen met de belangrijkste online artikelen van 11 kranten?

Marjolein Rietbergen, kinderrechtster voor de rechtbank Amsterdam, stelt kinderen gerust door ze tijdens een rechtszaak haar toga aan te trekken. Kinderrechtster Peter Björn Martens kijkt toe. De foto is in scène gezet. © Marlies Wessels

Die laatste vraag stellen Rietbergen en Martens zich vaker. Zeker als ze de vele vechtscheidingen zien, waarvan geen twee gelijk zijn, maar die altijd grote gevolgen hebben voor degenen die ertussen zitten: de kinderen.

Martens: „Als je huwelijk niet zo goed is als gehoopt en je komt terecht in een nare scheiding, dan geeft dat spanningen. Die kun je nooit verborgen houden voor een kind. En een vechtscheiding zeker niet. Die ontstaat meestal een paar jaar na de scheiding zelf, want je mag in Nederland niet scheiden voordat je een goed plan hebt gemaakt: hoe verdelen we de spullen, hoe regelen we de omgang met de kinderen. Maar na een jaar

krijgen kinderen nieuwe clubjes, nieuwe vriendjes. Dan verandert de omgang.

De grote lijn die je dan vaak ziet is dat de ene ouder de ander niet vertrouwt. In plaats van dat dan wordt gezegd: mijn ex is een lul, wordt gezegd, mijn ex is geen goede vader of moeder. Dan begint het grote gevaar: dat kinderen in een loyaliteitsconflict terecht komen. Daar moeten wij voor waken. Mensen denken vaak dat jeugdzorg achter zaken rondom gezag en omgang zit, maar die worden vaak gestart door ouders die onenigheid hebben. Wij nodigen dan in het merendeel van de gevallen ook de Raad voor de Kinderbescherming uit, om te kijken: wat kunnen jullie adviseren, zijn er zorgen over deze kinderen?”

Rechtbank Amsterdam © Marlies Wessels

De rechters zien regelmatig hoogopgeleide ouders elkaar keihard aanvallen. Martens: „Er zijn meer middelen te benutten, maar hoogopgeleide ouders zijn ook ongevoeliger voor autoriteit. Het zijn de vaders en moeders die zeggen ‘ach, dat meisje’, over de jeugdbeschermer en die een jonge rechter meewarig aankijken.”

Maar juist deze ouders zouden naar zichzelf moeten kijken, zegt Rietbergen. Tot de orde geroepen worden. „Wat naar mijn idee veel meer moet gebeuren, is dat mensen om ouders heen gaan staan. Dat ze zeggen: kappen nou, je zit je kind kapot te maken. Het is een privémening van me hoor, maar ik vind echt dat je als ouder bepaalde verplichtingen hebt die je nooit mag vergeten. Jij bent de eerst aangewezen die ervoor kan zorgen dat je kind enigszins gelukkig op deze aardbol kan rondwandelen. Het verdriet in de ogen van kinderen, terwijl ouders er een pokkezooi van maken, dat went niet. Vroeger niet als jeugdadvocaat - dat ben ik 40 jaar geweest- en nog steeds niet, nu als kinderrechter. Maar ja, je kan gaan vechten over de potjes en de pannetjes, maar hoe je de ander echt kan raken, dat is via het kind.”

Onlangs is er een succesvolle pilot afgerond met de inzet van een gezinsadvocaat, er wordt gekeken naar dwangmiddelen die ingezet kunnen worden, is dat de oplossing?

Rietbergen: „In mijn beleving geldt: hoe meer mensen je erbij betreft, hoe meer hulpverleners, kindbehartigers en coaches, hoe groter het strijdtoneel wordt. En ouders zeggen dan: ja, ik kan er niks aan doen, want ik zit in een vechtscheiding. En die coach kon niet, jeugdbescherming heeft ook niks gedaan en de kindbehartiger daar hoor ik niks van. Ouders zouden zich keer op keer moeten realiseren dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het welzijn van hun kind. Er wordt ze wel heel veel toegestaan om ruzie te maken, om dingen kapot te maken.”

Toch schieten jeugdbeschermers ook daadwerkelijk tekort: ze zeggen zelf dat ze de kwaliteit niet kunnen waarborgen.

Martens: „Je moet niet vergeten: die jeugdzorgmedewerkers doen hun werk vol enthousiasme, met het hart op de goede plek, werken snoeihard en zijn heus wel opgeleid om dat werk te doen. Het probleem is: ze zijn met te weinig. Ze hebben zoveel werk te doen dat ze afbranden. En als ze het supergoed doen worden ze binnen een jaar voor het management gevraagd.”

Rietbergen: „En ze moeten werken in een onmogelijk systeem, zijn regisseurs op afstand geworden. In mijn beginjaren als advocaat waren alle

jeugdbeschermers met hun pupillen op pad: een ijsje eten, zwemmen, ze kenden alle kinderen. Het systeem moet opgelapt worden, dat is zeker waar. Aan de andere kant: die wachtlijsten waar we nu tegenaan lopen zijn ook niet nieuw. Daar werd 25 jaar geleden ook al over geklaagd. Natuurlijk, ik vind het meer dan moeilijk om recht te spreken in een systeem dat krom is, waar de mogelijkheden zo beperkt zijn en het moeilijk is passende hulp te vinden. Maar ik doe er elke keer weer mijn uiterste best voor.”

Toch zien de rechters dat vooral ouders op dat laatste maar moeilijk kunnen vertrouwen. Martens: „Het is echt van nu dat wantrouwen het uitgangspunt is geworden. We zien dat er enorm veel strijd is tussen partijen, over onwaarheden in rapportages bijvoorbeeld, terwijl die voor ons vaak niet relevant zijn.”

Een vieze keuken is natuurlijk geen reden voor een uithuisplaatsing

In een rechtbank hoort het toch te gaan om de waarheid?

Martens: „Zeker als dat om een doorslaggevend punt gaat. Maar wat je nu ziet, is dat er discussie komt over bijvoorbeeld een vieze keuken, die staat beschreven in een rapportage. Dat kan enorm stekend zijn voor de ouder, die de keuken juist ‘s ochtends had opgeruimd. Dan ontstaat daar allerlei discussie over. Maar voor ons is maar één ding belangrijk: wat is in het belang van dat kind? Een vieze keuken is natuurlijk geen reden voor een uithuisplaatsing.”

Is armoede dat wel?

Rietbergen: „Nu ik hier langere tijd als rechter zit, zie ik dat het groot verschil maakt of je in een situatie zit waarin je wereld redelijk zeker is. Als je genoeg geld hebt, elke maand salaris krijgt, een redelijke behuizing en niet teveel ruzie hebt, is het leven vrij eenvoudig. En dan nog komt er genoeg op je pad. Maar mis je één of meer van die dingen, als je in

armoede raakt en misschien nog een IQ dat wat lager is waardoor je moeilijker meekomt, dan zak je naar een niveau waar het echt heel lastig wordt.”

Martens: „In 99 procent van de gevallen is het geen kwestie van niet goed voor kinderen willen zorgen, maar niet kunnen. Tegelijk: als een kind vijf hoog achter woont, bij zijn ouders, als je daar niet wordt misbruikt, niet wordt mishandeld en niet verwaarloosd, dan is het goed genoeg.”

Rietbergen: „En dat is uiteindelijk ook wat kinderen meestal het fijnste vinden. Thuis zijn.”

Geen staatsontvoeringen dus, zoals cabaretier Peter Pannekoek uithuisplaatsingen ook wel noemde?

Martens: „Dat is een term, daar zakt je broek van af. Een grappenmaker zonder benul van jeugdzorg gaat die term bezigen op basis van cijfers over uithuisplaatsingen van kinderen van toeslagenouders zonder enige kennis en context. Hij heeft dat later wel teruggenomen, maar intussen is een frame neergezet van een overheid, die eerst moedwillig je geld afpakt en dan als je veel schulden hebt ook nog je kind afpakt. Maar je kind wordt niet afgepakt, je kind wordt uithuisgeplaatst omdat wij rechters dat noodzakelijk achten. En dat kan ook bij een tante, een vriendin, omdat je een burn-out hebt, omdat het niet gaat, op vrijwillige basis. Pas als je geen hulp wil, als je niets wil, dan kan er dwang bij komen kijken.”

Tegelijk staken jullie ook de hand in eigen boezems, onlangs tijdens een reflectierapport: jullie moeten beter naar ouders luisteren.

Rietbergen: „Ik vond persoonlijk dat heel verdrietig om te lezen, omdat ik juist zo het gevoel heb dat te doen. Als ouders zich niet gehoord voelen dan moeten we daar wat mee. Maar ik denk ook - op eigen titel - wat betekent dat nou? Als ik tegen mijn kind zeg: jij luistert niet, doet hij dan niet wat ik zeg? Of hoort hij me niet? Het is zo moeilijk om te weten wat die ouders hebben bedoeld. Als ze zeggen: ik ben niet gehoord, hebben we dan niet gedaan wat ze zeiden? Of hebben we gezegd: ik heb heel goed geluisterd, maar ik beslis toch anders?”

Wat kunnen jullie desondanks doen?

Martens:,, We moeten veel beter bovenop zaken blijven zitten. We gaan uithuisplaatsingen op korte tijd opvolgen, kijken of gewerkt wordt aan terugkeer naar huis. Wij denken dat het beter is als we een kind uit huis plaatsen, maar we moeten goed kijken of dat ook echt zo is. Dit is geen exacte wetenschap, dat maakt het ook zo moeilijk. En we moeten betrokken blijven. Ik had laatst een zaak, ik was de zesde rechter binnen een jaar. Dan schaam ik me. Dat kunnen wij intern een stuk beter regelen.”